

Wnioski końcowe¹

1. Weryfikacja tez badawczych

Przedmiotem badań było postępowanie o zatwierdzenie układu, w którym połączono elementy postępowania pozasądowego (etap przedsądowy postępowania) oraz postępowania sądowego. Konstrukcja postępowania o zatwierdzenie układu jako postępowania cywilnego prowadzonego na pewnym etapie bez udziału sądu jest specyficznym rozwiązaniem, które nie ma odpowiednika w polskim prawie. Postępowanie o zatwierdzenie układu, niezależnie od trybu jego prowadzenia zdefiniowano jako ograniczone podmiotowo hybrydowe postępowanie restrukturyzacyjne prowadzone pod nadzorem nadzoru układu, działającego na podstawie umowy zawartej z dłużnikiem.

Przeprowadzone badania pozwoliły na rozwiązanie postawionego na wstępie problemu badawczego, którym uczyniono odpowiedź na pytanie czy postępowanie o zatwierdzenie układu jest lub może być optymalnym modelem postępowania restrukturyzacyjnego, realizującym główny cel tego postępowania, a mianowicie uzdrowienie relacji pomiędzy dłużnikiem i jego wierzycielami. Założono przy tym, że uzdrowienie relacji nastąpi wówczas gdy postępowanie restrukturyzacyjne doprowadzi do zaspokojenia interesów zainteresowanych stron, w takim zakresie i w taki sposób, który pozwoli na odbudowanie zaufania we wzajemnych relacjach oraz w relacjach z państwem i społeczeństwem. Jako wyjściowe założenie przyjęto, że postępowanie restrukturyzacyjne wówczas doprowadzi do uzdrowienia relacji i odbudowania zaufania gdy po jego zakończeniu wszystkie zainteresowane strony będą miały poczucie, że rozwiązanie sytuacji kryzysowej dłużnika nastąpiło w sposób słuszny i sprawiedliwy. Hipotetycznie założono, że jest to możliwe tylko wówczas gdy postępowanie będzie prowadzone sprawnie i szybko, w sposób maksymalnie skracający stan zagrożenia i niepewności, transparentnie i jawnie, a więc przy pełnym dostępie do informacji, bezpiecznie, a więc w sposób, który minimalizuje straty i zagrożenia dla uczestników postępowania oraz z zachowaniem szacunku dla stron konfliktu posiadających sprzeczne interesy.

Jak wskazano we Wprowadzeniu, w związku z określonym powyżej problemem badawczym dokonano systematyzacji prowadzonych badań poprzez postawienie dwóch zasadniczych tez badawczych:

¹ Prezentowane w tym miejscu materiały fragment publikacji: A. Hrycaj, Postępowanie o zatwierdzenie układu, Wolters Kluwer, Warszawa, 2024.

- a) obecny model postępowania o zatwierdzenie układu nie prowadzi do uzdrowienia relacji pomiędzy dłużnikiem i jego wierzycielami i nie sprzyja budowaniu zaufania w kontaktach gospodarczych oraz w relacjach z państwem i społeczeństwem;
- b) postępowanie o zatwierdzenie układu jest potencjalnie najbardziej optymalnym postępowaniem, w którym, po wprowadzeniu określonych modyfikacji, może być w pełni realizowany cel postępowania restrukturyzacyjnego w postaci uzdrowienia relacji pomiędzy dłużnikiem, a jego wierzycielami.

W toku badań wykazano prawidłowość powyższych tez. Nastąpiło poprzez akceptację postawionych we Wprowadzeniu następujących hipotez badawczych:

Hipoteza badawcza nr 1a: Z punktu widzenia interesów dłużnika postępowanie o zatwierdzenie układu jest wystarczająco elastyczne gdyż w zależności od decyzji dłużnika może przebiegać w fazie pozasądowej w sposób niejawni.

Przeprowadzone badania wykazały prawidłowość powyższej hipotezy. W przypadku prowadzenia postępowania o zatwierdzenie układu bez dokonania obwieszczenia, na etapie przedsądowym akta postępowania, które są założone i prowadzone w systemie teleinformatycznym nie są widoczne w Portalu Publicznym systemu Krajowego Rejestru Zadłużonych. Dłużnik ani nadzorca układu nie mają obowiązku zawiadamiania wierzycieli o prowadzeniu postępowania. Oznacza to, że wierzyciele przez określony czas mogą nie wiedzieć o tym, że takie postępowanie się toczy. Jest to rozwiązanie korzystne dla dłużnika. Dłużnik prowadząc postępowanie o zatwierdzenie układu niejako potwierdza, że jest niewypłacalny albo co najmniej zagrożony niewypłacalnością. Niewątpliwie rodzi to pewne ryzyko, polegające na tym, że wierzyciele nie zainteresowani zawarciem układu mogą wszcząć postępowania egzekucyjne lub skorzystać z innych środków przymusowego dochodzenia roszczeń albo co najmniej zaniechać dalszej współpracy gospodarczej z dłużnikiem. Dłużnik może więc być zainteresowany tym, aby postępowanie w określonym zakresie i czasie było niejawni. Jednocześnie, nie narusza to interesów wierzycieli gdyż na tym etapie postępowania nie dochodzi do żadnego ograniczenia ich praw. Po dokonaniu obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego akta postępowania stają się widoczne w Portalu Publicznym Krajowego Rejestru Zadłużonych. Wierzyciele mogą uzyskać dostęp do akt i w ten sposób mogą na bieżąco śledzić przebieg postępowania. Na tym etapie postępowanie jest w pełni jawne dla jego uczestników. Jest również jawne dla uczestników obrotu gospodarczego, którzy nie są uczestnikami postępowania restrukturyzacyjnego.

Możliwość wyboru niejawnego lub jawnego trybu postępowania, jako rozwiązanie korzystne i elastyczne, występuje również w obcych porządkach prawnych. Podobnie jak w przypadku postępowania o zatwierdzenie układu holenderskie postępowanie WHOA może przebiegać w trybie publicznym lub poufnym. W przypadku trybu publicznego rozprawa odbywa się jawnie, a postępowanie jest rejestrowane w publicznym rejestrze. W przypadku trybu poufnego rozpoznanie układu odbywa się na posiedzeniu niejawnym, a informacje o postępowaniu nie są ujawniane publicznie².

Hipoteza badawcza nr 2a: Rozwiązaniu konfliktu nie sprzyja uprzywilejowanie dłużnika, które przejawia się w tym, że wyspecjalizowany organ postępowania (nadzorca układu) jest wybierany przez dłużnika samodzielnie bez jakiegokolwiek udziału wierzycieli, a wierzyciele nie mają żadnego wpływu na sprawowanie przez niego funkcji.

Hipoteza badawcza nr 1b: Wprowadzenie rozwiązań pozwalających wierzycielom na sprawowanie, w określonym zakresie, nadzoru nad nadzorcą układu zwiększy szanse na rozwiązanie konfliktu.

Hipoteza badawcza nr 5b: Zapewnienie adekwatności środków ochrony dłużnika i wierzycieli w postępowaniu o zatwierdzenie układu zwiększy poczucie bezpieczeństwa i szanse na rozwiązanie konfliktu;

Badania potwierdziły przedstawionych wyżej hipotezy badawcze. Zgodnie z art. 35 ust. 1 p.r. w postępowaniu o zatwierdzenie układu nadzorca układu jest wybierany przez dłużnika i pełni swoją funkcję na podstawie umowy zawartej z dłużnikiem. Przepis ten określa dwa elementy konstytuujące funkcję nadzorcy układu jako pozasądowego organu postępowania:

- a) wybór dokonany przez dłużnika;
- b) umowę zawartą z dłużnikiem.

Oba te elementy są niezbędne dla przyjęcia, że dana osoba pełni w postępowaniu funkcję nadzorcy układu.

W obecnym stanie prawnym wierzyciele nie mają żadnego wpływu na to kto w postępowaniu o zatwierdzenie układu będzie sprawował funkcję nadzorcy układu. Nawet, w sytuacjach konfliktowych, kiedy w przekonaniu wierzycieli nadzorca układu nie działa obiektywnie i nie zabezpiecza w równy sposób interesów wszystkich uczestników postępowania wierzyciele nie mają żadnych narzędzi pozwalających na weryfikację jego

² G-J Boon, R. Vriesendorp, H. Koster, The Netherlands, , [w:] J. M.G.J. Boon, H. Koster & R.D. Vriesendorp, Implementation of the EU Preventive Restructuring Directive, Volume I, Business and Law Research Network Series No 1, Den Haag: Eleven, 2023., s. 120.

czynności i pozyskanie informacji na temat sytuacji dłużnika z innego źródła. W badanych aktach wielokrotnie zidentyfikowano nierozpoznane wnioski o nadanie dostępu do akt sprawy, o udzielenie informacji o przebiegu postępowania, o udzielenie informacji o sytuacji dłużnika, o doręczenie planu restrukturyzacyjnego. Brak komunikacji nadzorcy układu z wierzycielami jedynie wzmacnia przekonanie, że nadzorca układu działa wyłącznie w interesie dłużnika, jako podmiot wybrany i zatrudniony przez dłużnika.

Analizując sposób rozwiązania tego problemu w obcych ustawodawstwach zidentyfikowano trzy rodzaje rozwiązań. Po pierwsze, w brytyjskich postępowaniach CVAs oraz IVAs w przypadku gdy nadzorca nie złożył sprawozdania lub zmarł, lub gdy dalsze działanie nadzorcy w takim charakterze jest niewykonalne lub niewłaściwe sąd może nakazać zmianę nadzorcy. Po drugie, w toku niemieckiego postępowania STaRUG dłużnik sprawuje samodzielnie zarząd majątkiem i współdziała z wybranym przez siebie doradcą restrukturyzacyjnym z tym zastrzeżeniem, że sąd restrukturyzacyjny może powołać nadzorcę i przyznać mu uprawnienia do wyrażania zgody na czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu. Co bardzo istotne, sąd nie nakazuje zmiany doradcy restrukturyzacyjnego wybranego przez dłużnika, ale niejako obok niego powołuje nadzorcę, o ograniczonym zakresie kompetencji. Takie rozwiązanie z pewnością ogranicza obawy dłużnika, co do ingerencji sądu w umowę zawartą między dłużnikiem, a doradcą restrukturyzacyjnym i niweluje ryzyko niejako „narzucenia” dłużnikowi wybranego przez sąd doradcy. Po trzecie, w holenderskim postępowaniu WHOA w sprawach, w których nie doszło do wyznaczenia przez sąd doradcy restrukturyzacyjnego dla dłużnika sąd, na wniosek dłużnika lub z urzędu, może wyznaczyć obserwatora, którego zadaniem jest sprawozdanie nadzoru nad przebiegiem postępowania, w szczególności nad przygotowaniem propozycji układowych. Zadaniem obserwatora jest dbanie o wspólny interes ogółu wierzycieli w toku postępowania.

Polski projektodawca w prowadzonych uprzednio pracach legislacyjnych (w projekcie UC1 oraz UC120) uznając za konieczne zwiększenie wpływu wierzycieli na osobę nadzorcy układu zaproponował zmianę art. 35 poprzez dodanie ust. 3a, 5 i 6 w brzmieniu:

„3a. Od dnia dokonania obwieszczenia, o którym mowa w art. 226a ust. 1, na wniosek wierzycieli mających łącznie więcej niż 50% sumy wierzytelności, z wyłączeniem wierzycieli określonych w art. 80 ust. 3, art. 109 ust. 1 i art. 116, sąd zwalnia nadzorcę układu z pełnienia funkcji. W razie zwolnienia z pełnienia funkcji umowa, o której mowa w ust. 1, wygasa.”,

„5. W razie zwolnienia z pełnienia funkcji, o którym mowa w ust. 3a, sąd powołuje osobę, o której mowa w art. 24 ust. 1, do pełnienia funkcji nadzorcy układu. O wynagrodzeniu nadzorcy układu powołanego przez sąd orzeka sąd stosując odpowiednio przepisy o wynagrodzeniu

nadzorczy sądowego z uwzględnieniem zakresu czynności wykonanych przez nadzorcę układu zwolnionego z pełnienia funkcji.

6. W przypadku stwierdzenia przez sąd rażącego naruszenia w wykonywaniu obowiązków nadzorcy układu, sąd zawiadamia Ministra Sprawiedliwości.”.

Projektowana zmiana nie wydaje się trafna. W tym zakresie należy podzielić stanowisko zaprezentowane w toku prac legislacyjnych przez środowiska związane z praktykami prawa restrukturyzacyjnego, które wskazały, że „Postępowanie o zatwierdzenie układu jest postępowaniem uproszczonym i szybkim. Nie ma w nim czasu na zmianę nadzorcy z wniosku wierzycieli. Zmiana taka w konsekwencji w praktyce uniemożliwi sprawne postępowanie i będzie skutkowała umorzeniem postępowania.³”.

Niezależnie od krytyki projektowanej zmiany należy z całą stanowczością podkreślić konieczność wprowadzenia rozwiązań, które zwiększą wpływ wierzycieli na przebieg postępowania o zatwierdzenie układu. Należy się bowiem zgodzić z tym, że występowanie w postępowaniu w charakterze organu postępowania podmiotu, który jest wybrany przez dłużnika i działa na podstawie umowy zawartej z dłużnikiem osłabia zaufanie wierzycieli do działań takiego podmiotu. Poszukując odpowiednich rozwiązań, można rozważyć przyjęcie rozwiązania mieszanego, łączącego w sobie rozwiązania przyjęte w Niemczech i w Holandii, polegające na możliwości wyznaczenia przez sąd w każdej sprawie na wniosek wierzycieli obserwatora, czy też inaczej koordynatora działań wierzycieli, do którego obowiązków należałoby gromadzenie i przedstawianie wierzycielom informacji na temat sytuacji dłużnika oraz weryfikowanie informacji przedstawionych przez nadzorcę układu. Do zadań koordynatora mogłoby również należeć organizowanie wspólnie z nadzorcą układu spotkań lub innych form komunikacji z wierzycielami w celu przedyskutowania złożonych propozycji układowych oraz planu restrukturyzacyjnego. Ustanowienie funkcji koordynatora wierzycieli pozwoliłoby również na rozwiązywanie problemu dokonywania przez dłużnika w toku postępowania o zatwierdzenie układu czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, uchylania dokonanych zajęć oraz wyrażania zgody na rozwiązanie umów. Zgodę na dokonywanie tych czynności wyrażałby sąd. Jednak w przypadku złożenia do sądu wniosku o wyrażenie zgody sąd z urzędu powoływałby koordynatora wierzycieli, który przedstawiałby stanowisko wierzycieli⁴. W związku z powyższą propozycją należy zauważyć, że w projekcie

³ Por. stanowisko INSO – Sekcji Prawa Upadłościowego i Restrukturyzacyjnego Instytutu Allerhanda (tabela uwaga, pkt 21, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12361503/katalog/12891138#12891138>, wejście z dnia 2 maja 2024r.).

⁴⁴ Oczywiście, sąd nie powoływałby koordynatora z urzędu, jeżeli w postępowaniu działałby koordynator wcześniej ustanowiony na wniosek wierzycieli.

UC1 zaproponowano, aby art. 18 ust. 4 otrzymał brzmienie: „4. Jeżeli do wykonania określonej czynności właściwy jest sędzia-komisarz, a czynność ta ma być wykonana przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego lub po dniu zakończenia postępowania albo uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania, lub w postępowaniu, w którym nie został ustanowiony sędzia-komisarz, właściwy do jej wykonania jest wyznaczony sędzia. Zdanie pierwsze stosuje się również do czynności sędziego-komisarza dokonywanych na podstawie art. 139 ust. 2.”. W uzasadnieniu tego projektu wskazano, że „Zmiana ma na celu doprecyzowanie dotychczasowego brzmienia art. 18 ust. 4 i objęcie jego zakresem również sytuacji, w których czynności mają być dokonane przed otwarciem postępowania restrukturyzacyjnego lub mają być dokonane w postępowaniu, w którym nie ustanawia się sędziego-komisarza (postępowanie o zatwierdzenie układu). W takich sytuacjach przepis ten będzie podstawą do przyznania wyznaczonemu sędziemu uprawnień do dokonania takiej czynności. Wyznaczony sędzia będzie de facto zastępcą sędziego-komisarza, tak samo, jak sędzia wyznaczony na podstawie art. 21 ust. 5 Prawa restrukturyzacyjnego.”. Jednak, jak ustalono wyżej, zasadniczym problemem w postępowaniu o zatwierdzenie układu, który w sposób szczególny jest widoczny przy analizie dopuszczalności uchylenia zajęć oraz dokonywania czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu jest to, że po złożeniu wniosku do sądu o wyrażenie zgody na dokonanie czynności lub uchylenie zajęć realnymi uczestnikami tego postępowania jest wyłącznie dłużnik oraz wybrany przez niego i działający na podstawie zwartej z nim umowy nadzorcy układu. W praktyce, w ramach tego postępowania obecnie nie występuje nikt, kto reprezentowałby interesy wierzycieli i przedstawił sądowi stanowisko opozycyjne do stanowiska prezentowanego przez dłużnika. To wydaje się być największym problemem postępowania o zatwierdzenie układu. Wydaje się więc, że propozycja przewidująca możliwość powołania w postępowaniu o zatwierdzenie układu na wniosek wierzycieli lub z urzędu podmiotu reprezentującego interesy wierzycieli jest pomysłem na rozwiązanie również tego problemu.

Hipoteza badawcze nr 3a: Rozwiązaniu konfliktu nie służy fakt, że dłużnik i wierzyciele nie mają możliwości skorzystania z mocy profesjonalnego mediatora, którego zadaniem byłoby wsparcie stron w negocjacjach w celu osiągnięcia możliwie najlepszego efektu.

Hipoteza badawcza nr 2b: Wprowadzenie rozwiązań pozwalających na skorzystanie z mocy profesjonalnego mediatora, którego zadaniem byłoby wsparcie stron w negocjacjach w celu osiągnięcia możliwie najlepszego efektu zwiększy szanse rozwiązania konfliktu;

Przeprowadzone badania pozwoliły na udowodnienie powyższych hipotez. Niewątpliwie, jak wyżej wskazano, prawo odnoszące się do niewypłacalnego lub zagrożonego niewypłacalnością dłużnika powinno skupiać swoje zainteresowanie na rozwiązaniu konfliktu interesów dłużnika i wierzycieli oraz samych wierzycieli w drodze mediacji, negocjacji i wspólnie wypracowanego porozumienia. W przebiegu postępowania restrukturyzacyjnego uczestnicy tego postępowania powinni być wspierani przez profesjonalny podmiot, zawodowo przygotowany do prowadzenia mediacji. Takie rozwiązanie funkcjonuje np. w prawie greckim, gdzie z inicjatywą wszczęcia postępowania mogą również wystąpić wierzyciele finansowi oraz publicznoprawni kierując do dłużnika zaproszenie do wszczęcia tego postępowania. Po otrzymaniu propozycji dłużnik może wnieść o skierowanie do mediacji. W Grecji, negocjacje między dłużnikiem, a wierzycielami są również wspomagane dedykowanymi funkcjonalnościami platformy elektronicznej, w której zaimplementowano algorytm konstruujący propozycje układowe możliwie najbardziej sprawiedliwe i równe dla wierzycieli⁵.

Hipoteza badawcza nr 4a: postępowanie o zatwierdzenie układu nie jest wystarczająco transparentne gdyż w praktyce wierzyciele nie mają pełnego dostępu do akt postępowania oraz do informacji na temat sytuacji dłużnika.

Hipoteza badawcza nr 3b: Zapewnienie wierzycielom pełnego dostępu do akt postępowania oraz do informacji na temat sytuacji dłużnika zwiększy transparentność postępowania, a przez to przyczyni się do zwiększenia zaufania i poczucia bezpieczeństwa ;

W ramach rozważań dotyczących dostępu do akt prowadzonych na przedsądowym etapie postępowania zidentyfikowano bardzo wiele dysfunkcji.

Po pierwsze, mimo, że nie jest to bardzo oczywiste przyjęto, że do akt nadzorczy układu stosuje się art. 133 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Przyjęcie tezy przeciwnej oznaczałoby bowiem m.in., że Prokurator Generalny, który chciałaby zapoznać się z aktami zakończonego postępowania o zatwierdzenie układu musiałby zwrócić się do nadzorczy układu i zgodnie z art. 211 ust. 3 p.r. dostatecznie usprawiedliwić potrzebę przejrzenia akt. W braku odrębnej, analogicznej do art. 133 Regulaminu regulacji dotyczyłoby to wszystkich podmiotów upoważnionych do przeglądania akt z mocy odrębnych przepisów. Takie rozwiązanie oceniono jako nieakceptowalne. Jednak z uwagi na to, że stosowanie do akt nadzorczy układu przepisów

⁵ A. Kontogeorgiou, G. Papathanasiou, Greece: Significant reform to insolvency law, <https://globalrestructuringreview.com/review/europe-middle-east-and-africa-restructuring-review/2024/article/greece-significant-reform-insolvency-law#footnote-012>

wskazanego wyżej rozporządzenia nie jest oczywiste postawiono postulat jasnego i jednoznacznego uregulowanie zakresu dostępu do akt postępowania o zatwierdzenie układu, tożsamego na każdym etapie postępowania i spójnego z regulacjami określającymi zasady dostępu do akt sądowych.

Uczestnikom postępowania akta są udostępniane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, przy czym może to nastąpić za pośrednictwem ogólnodostępnych sieci teleinformatycznych poprzez konto w systemie teleinformatycznym z wykorzystaniem udostępnionych w tym systemie funkcjonalności lub w sposób „stacjonarny” – w biurze nadzorcy układu.

Udostępnienie akt za pośrednictwem ogólnodostępnych sieci teleinformatycznych, czyli przez Internet oznacza, że nadzorca układu powinien nadać osobom uprawnionym dostęp do akt. Dostęp do akt może być nadany w dwa sposoby, z których każdy wymaga ręcznego wprowadzenia danych wierzycieli i ich pełnomocników. Pierwszy sposób, to skorzystanie z formularza nr 61067ZP pt. „Zarządzenie dowolne w postępowaniu doradcy restrukturyzacyjnego - dodanie uczestników w postępowaniu na podstawie wniosku”; zarządzenie wymaga wypełnienia poprzez powiązanie z wnioskiem wierzyciela o dostęp do akt sprawy, a następnie podpisania i kliknięcia w przycisk „Wykonaj”, po czym akta są dostępne dla wierzyciela. Drugi sposób nie wiąże się z wydawaniem zarządzenia, lecz ręcznym dopisaniem wierzyciela do listy uczestników na poziomie modułu „Szczegóły postępowania”.

Należy uznać, że tak skonstruowany sposób nadawania dostępu do akt sprawy jest dysfunkcyjny, nieekonomiczny i nieefektywny. W konsekwencji, w aktach doradców restrukturyzacyjnych znajduje się wiele wniosku o nadanie dostępu do akt sprawy, które bardzo długo pozostają nierozpoznane. W ramach rozwoju systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe konieczne jest więc opracowanie formularza, który pozwoli wierzycielom na samodzielne uzyskiwanie dostępu do akt. Można zaproponować wprowadzenie rozwiązania, zgodnie z którym nadzorca układu zawiadamia pisemnie wierzycieli o obwieszczeniu o ustaleniu dnia układowego. Obwieszczenie o ustaleniu dnia układowego jest bowiem pierwszym momentem, w którym w postępowaniu dochodzi o ograniczenia praw wierzycieli. Jest to jednocześnie ten moment, w którym postępowanie staje się jawne. Takie zawiadomienie powinno posiadać wygenerowany indywidualnie dla każdego wierzyciela kod QR. Po zeskanowaniu tego kodu wierzycieli powinien mieć dostęp do funkcjonalności, która poprzez wybranie przycisku „Nadaj dostęp do akt” pozwalałaby wierzycielowi na uzyskanie dostępu do akt. Takie rozwiązanie zdecydowanie poprawiłoby

transparentność postępowania, ograniczyłoby liczbę czynności wierzycieli oraz nakład pracy nadzorcy układu⁶.

Zgodnie z art. 211a ust. 3 p.r. „stacjonarne” udostępnienie akt następuje w biurze nadzorcy układu⁷. Przepis ten jest odpowiednikiem art. 206 ust. 1 p.r. i ma na celu umożliwienie dostępu do akt osobom „wykluczonym cyfrowo”, które z różnych względów nie są w stanie samodzielnie przeglądać akt za pośrednictwem sieci Internet. Nie jest jednak jasne czy udostępnienie akt powinno nastąpić za pośrednictwem konta nadzorcy układu czy też może nastąpić poprzez założenie przez nadzorcę układu konta osobie przeglądającej akta i umożliwienie przeglądania akt w biurze nadzorcy układu i na sprzęcie nadzorcy układu ale z własnego konta osoby przeglądającej. Odpowiedź na to pytanie ma istotne praktyczne znaczenie. Otóż, umożliwienie przeglądania akt z konta nadzorcy układu oznacza dostęp do wszystkich akt, które prowadzi lub prowadził dany doradca restrukturyzacyjny. W takiej sytuacji przeglądanie akt przez określoną osobę musiałyby się odbywać pod bezpośrednią kontrolą pracownika biura nadzorcy układu, który czuwałby nad tym, aby osoba przeglądająca nie otworzyła innych akt, do których nie ma dostępu. Problem ten zostałby wyeliminowany w sytuacji, w której nadzorca układu mógłby osobie przeglądającej założyć konto w systemie teleinformatycznym i nadać dostęp wyłącznie do tych akt, do których dana osoba jest uprawniona. Jednak założenie konta w systemie teleinformatycznym wymaga podania danych osobowych. Jest to oczywiście możliwe o ile osoba uprawniona wyrazi na to zgodę i dobrowolnie poda nadzorcy układu swoje dane ale w przypadku odmowy nadzorcy układu nie ma możliwości założenia takiej osobie konta i musi udostępnić akta ze swojego własnego konta. Ciekawym rozwiązaniem, które w praktyce mogłoby w dość prosty sposób rozwiązać ten problem jest wykorzystanie do udostępniania akt odrębnego od nadzorcy układu i od osoby przeglądającej podmiotu (np. Przeglądacz akt sp. z o.o.), który posiada konto w systemie, do którego upoważniony jest nadzorca układu. Wówczas, nadzorca układu nadaje temu podmiotowi dostęp wyłącznie do jednych akt, loguje się na konto tego podmiotu w biurze nadzorcy układu i na sprzęcie nadzorcy układu i udostępnia dostęp osobie, która zgłosiła potrzebę przejrzania akt. W takim przypadku, nie ma zagrożenia, że osoba przeglądając akta w sposób nieuprawniony uzyska dostęp również do innych akt lub innych danych zawartych w systemie. Oczywiście, w ramach funkcjonalności systemu teleinformatycznego problem ten

⁶ W postępowaniu, które przebiega bez dokonywania obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego kod QR pozwalający na dostęp do akt powinien być zamieszczony w pierwszym piśmie kierowanym przez nadzorcę układu do wierzycieli.

⁷ W celu zapewnienia dostępu do akt biuro nadzorcy układu musi być czynne w dni powszednie co najmniej cztery następujące po sobie godziny dziennie między godziną 8.00 a 20.00.

powinien być rozwiązany przez możliwość tworzenia kont specjalnie dedykowanych do przeglądania akt.

Na marginesie, należy również zauważyć, że ustawodawca w żaden sposób nie rozstrzygnął co powinno się dzieć ze zbiorem dokumentów po ukończeniu postępowania o zatwierdzenie układu bez złożenia wniosku do sądu. Jednym z możliwych rozwiązań jest uznanie, że zbiór dokumentów powinien być dalej przechowywany przez doradcę restrukturyzacyjnego, który w postępowaniu pełnił funkcję nadzorcy układu. Jednak nie wydaje się to rozwiązanie trafne. Po pierwsze, brak jest wystarczającego uzasadnienia w przepisach dla pozostawienia w dyspozycji doradcy restrukturyzacyjnego, który już nie pełni funkcji nadzorcy układu dokumentów zgromadzonych w zbiorze dokumentów. Po drugie, brak jest wystarczającego uzasadnienia dla obciążenia doradcy restrukturyzacyjnego kosztami przechowywania zbioru dokumentów. Wydaje się więc, że racjonalnym rozwiązaniem jest wydanie zbioru dokumentów dłużnikowi. Cyfrowe odwzorowania dokumentów znajdujących się w zbiorze dokumentów zostały zamieszczone w aktach sprawy, a więc wydanie zbioru dłużnikowi nie oznacza defragmentacji akt postępowania. Jednocześnie, trzeba uznać, że właścicielem oryginałów dokumentów znajdujących się w zbiorze jest dłużnik i po zakończeniu postępowania jest on zarówno uprawnionych do ich otrzymania jak i zobowiązany do ich odebrania od doradcy restrukturyzacyjnego. Wydaje się jednak, że *de lege ferenda* ta kwestia powinna być jasno uregulowana w akcie normatywnym.

Hipoteza badawcza nr 5a: Okoliczność, że w postępowaniu o zatwierdzenie układu negocjacje z wierzycielami nie odbywają się na bazie odpowiednio przygotowanych i obiektywnie zweryfikowanych oraz udostępnionych wierzycielom w odpowiednim czasie informacji na temat sytuacji ekonomicznej dłużnika nie sprzyja transparentności oraz bezpieczeństwu postępowania.

Hipoteza badawcza nr 4b: Zapewnienie, że negocjacje z wierzycielami będą się odbywały na bazie odpowiednio przygotowanych i obiektywnie zweryfikowanych oraz udostępnionych wierzycielom w odpowiednim czasie informacji na temat sytuacji ekonomicznej dłużnika zwiększy transparentność oraz bezpieczeństwo postępowania;

Przeprowadzone badania potwierdziły prawidłowość obu wskazanych wyżej hipotez. Dokonując analizy ogólnych obowiązków i praw dłużnika i wierzycieli jako uczestników postępowania o zatwierdzenie układu zauważono, że istotnym elementem konstrukcji regulacji procesowych, gwarantujących skuteczne i efektywne postępowanie restrukturyzacyjne, w tym również postępowanie o zatwierdzenie układu jest wzajemne zaufanie podmiotów tego

postępowania. Zaufanie, również w obrocie gospodarczym oraz w postępowaniach sądowych wynikających z tego obrotu odgrywa wiele zróżnicowanych i doniosłych społecznie funkcji. Niewątpliwie zaufanie jest podłożem dla dobrze funkcjonującej, sprawnej współpracy, ułatwia godzenie interesów jednostki z interesami innych podmiotów, umożliwia porozumiewanie się i dialog⁸. W polskim systemie prawnym zasada ochrony zaufania jest zasadą konstytucyjną, wyprowadzaną w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego z klauzuli demokratycznego państwa prawnego. Obejmuje ona takie aspekty, jak zaufanie obywateli do państwa, stanowionego prawa czy bezpieczeństwa prawnego. Zasada ochrony zaufania jest jednym z podstawowych wzorców oceny konstytucyjności przepisów aktów normatywnych.

W rozdziale 3, pkt 3.2.5. wskazano, że jest wiele czynników, które mogą powodować, że wierzyciele nie są w stanie porozumieć się co do sposobu postępowania w przedmiocie rozwiązania ich wspólnego problemu, którym jest niewypłacalny lub zagrożony niewypłacalnością dłużnik. Do czynników tych należy m.in. nieznanomość innych wierzycieli, brak czasu, brak odpowiednich środków komunikacji, brak inicjatywy⁹. Brak komunikacji skutkuje m.in. tym, że wierzyciele w postępowaniu restrukturyzacyjnym podejmują decyzję w przedmiocie głosowania nad układem w warunkach określanych jako dylemat więźnia. Zaproponowano już wyżej, że dla odpowiedniego wyważenia pozycji dłużnika i wierzycieli można rozważyć wprowadzenia instytucji koordynatora wierzycieli. Ta instytucja niewątpliwie sprzyjałaby budowaniu wzajemnego zaufania, ułatwiałaby koordynację działań wierzycieli w postępowaniu i gwarantowałaby odpowiednio sprawny przepływ informacji. W przypadku ustanowienia koordynatora wierzycieli jednym z jego uprawnień mogłoby być zwołanie zebrania wierzycieli, które mogłoby się odbywać w trybie elektronicznym bez fizycznego posiedzenia, na przykład w formie spotkania telefonicznego lub wideokonferencyjnego lub w inny sposób. Przedmiotem tego zebrania mogłaby być dyskusja na temat przedłożonego przez dłużnika projektu restrukturyzacji przedsiębiorstwa oraz propozycji układowych. Po wysłuchaniu stanowisk wierzycieli dłużnik mógłby dokonać zmiany planu restrukturyzacyjnego lub zmiany propozycji układowych.

Mankamentem obecnej regulacji, i to nie tylko w odniesieniu do postępowania o zatwierdzenie układu, ale w odniesieniu do każdego postępowania restrukturyzacyjnego jest brak realnych instrumentów pozwalających wierzycielom na podjęcie świadomej decyzji co do głosowania nad układem. Niezbędnym elementem takiego procesu decyzyjnego jest bowiem

⁸ B. Misztal, *Trust in Modern Societies: The Search for the Bases of Social Order*, Cambridge 1996, s. 65–95.

⁹ N. Tollenaar, *Pre-Insolvency Proceedings, A Normative Foundation and Framework*, Oxford, 2019, s. 12.

wiedza na temat majątku dłużnika oraz możliwość przewidzenia stopnia zaspokojenia wierzycieli w ewentualnym postępowaniu upadłościowym. Jak już wskazano plany restrukturyzacyjne pojawiają się aktach sprawy dość późno, a niekiedy już po głosowaniu, co pozwala na uznanie, że dostęp do niezbędnych informacji, które pozwolą wierzycielom na świadome podjęcie decyzji w przedmiocie głosowania nad układem jest fikcyjny. Stąd też zdecydowanie pozytywnie należy ocenić projektowane w projekcie ustawy UC 120 oraz UC1 zmiany związane z wprowadzeniem testu zaspokojenia. Zgodnie z projektowanym art. 10a w postępowaniu o zatwierdzenie układu test zaspokojenia będzie sporządzał nadzorca układu. Test ten będzie zawierał:

- 1) wycenę wskazującą metody i założenia przyjęte w trakcie jej sporządzania, która będzie obejmowała:
 - a) wartość przedsiębiorstwa dłużnika przy założeniu realizacji planu restrukturyzacyjnego i kontynuacji działalności gospodarczej przez dłużnika,
 - b) wartość majątku dłużnika przy założeniu ogłoszenia jego upadłości i sprzedaży przedsiębiorstwa jako całości oraz odstąpienia od sprzedaży przedsiębiorstwa jako całości i sprzedaży poszczególnych składników majątku. Jeżeli składniki majątku dłużnika są obciążone hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym, hipoteką morską lub innymi prawami i skutkami ujawnienia praw i roszczeń osobistych, w wycenie będzie należało oddzielnie podać, które z tych praw pozostają w mocy po sprzedaży w postępowaniu upadłościowym, a także ich wartość oraz wartość składników majątku nimi obciążonych;
- 2) informację o przewidywanym stopniu zaspokojenia wierzycieli, których wierzytelności są objęte układem, w postępowaniu upadłościowym, które byłoby prowadzone wobec dłużnika, zawierającą następujące dane:
 - a) wartość majątku dłużnika, o której mowa w pkt 1 lit. b,
 - b) przewidywany czas trwania postępowania upadłościowego oraz przewidywaną wysokość kosztów postępowania upadłościowego oraz innych zobowiązań masy upadłości,
 - c) kategorię, w której w postępowaniu upadłościowym byliby zaspokajani wierzyciele stanowiący grupy reprezentujące odrębne kategorie interesu;
- 3) ocenę, czy wierzytelności objęte układem będą zaspokojone w większym stopniu w przypadku zawarcia i wykonania układu, czy w postępowaniu upadłościowym.

W przypadku dłużnika, którego upadłości nie można ogłosić zgodnie z przepisami ustawy – Prawo upadłościowe wycena, o której mowa ust. 1 pkt 1 lit. b, oraz informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 2, miały odnosić się do postępowania egzekucyjnego.

Zdecydowanie pozytywnie należy również ocenić zmiany projektowane w projekcie UC 120 oraz UC1, które proponują wprowadzenie terminu, w którym nadzorca układu będzie miał obowiązek sporządzić kluczowe dla przebiegu postępowania dokumenty. Otóż, zgodnie z projektowanym art. 211b w terminie co najmniej trzydziestu dni przed rozpoczęciem zbierania głosów wierzycieli lub przed zwołaniem zgromadzenia wierzycieli w celu głosowania nad układem nadzorca układu będzie sporządzał:

- 1) spis wierzytelności;
- 2) spis wierzytelności spornych;
- 3) plan restrukturyzacyjny;
- 4) test zaspokojenia, o którym mowa w art. 10a ust. 1 p.r.;
- 5) opinię o możliwości wykonania układu zgodnie z propozycjami układowymi złożonymi przez podmioty, o których mowa w art. 155 p.r.;
- 6) test prywatnego wierzyciela lub test prywatnego inwestora, o którym mowa w art. 140 ust. 1.

Jednocześnie, projekt ustawy przewiduje, że uczestnicy postępowania będą mogli złożyć zastrzeżenia co do dokumentów, o których mowa w ust. 1, w terminie dwóch tygodni od dnia ich sporządzenia. Nadzorca układu w terminie dwóch tygodni będzie mógł uwzględnić zastrzeżenia i poprawić dokumenty, co do których złożono zastrzeżenia, lub złożyć oświadczenie o braku uwzględnienia zastrzeżeń wraz z uzasadnieniem. Wniesienie zastrzeżeń nie będzie wpływało na termin rozpoczęcia procedury głosowania lub na termin zwołania zgromadzenia wierzycieli.

Projektowane zmiany należy ocenić zdecydowanie pozytywnie z jednym jednak zastrzeżeniem. Realne dotrzymanie przez wierzycieli terminu dwóch tygodni na wniesienie zastrzeżeń będzie możliwe tylko wówczas gdy w momencie sporządzenia i złożenia do akt wymienionych wyżej dokumentów wierzyciel będzie miał dostęp do tych akt. W przeciwnym wypadku nie będzie znał treści dokumentów, co do których miałby wnieść zastrzeżenia. Ponownie więc pojawia się nierozwiązany dotąd w systemie KRZ problem dostępu do akt postępowania przez wierzycieli. Jak wyżej zaproponowano problem ten mógłby zostać rozwiązany przez wprowadzenie obowiązku wcześniejszego zawiadamiania wierzycieli o postępowaniu z przekazaniem wierzycielom kodu QR nadającego dostęp do akt.

W toku badań zauważono również, że w obecnym modelu postępowania o zatwierdzenie układu wierzyciele nie tylko nie wiedzą jak zachowają się inni wierzyciele ale również nie wiedzą jak ostatecznie zachowa się dłużnik. Nie wykluczone bowiem, że dłużnik korzysta z postępowania wyłącznie po to, aby uzyskać wstrzymanie egzekucji i czasowy zakaz

wypowiadania umów, a następnie, nawet po przyjęciu układu przez wierzycieli, nie złoży do sądu wniosku o zatwierdzenie układu. Stąd też, regulacje ustawowe określające kształt postępowania o zatwierdzenie układu powinny przede wszystkim mieć na celu zwiększenie pewności przebiegu tego postępowania, także przez m.in. zapewnienie, że w razie przyjęcia przez wierzycieli układu zostanie on przedstawiony sądowi celem zatwierdzenia, a po zatwierdzeniu będzie obowiązywał. Tym bardziej więc regulacje ustawowe powinny stwarzać przestrzeń, w ramach której wierzyciele mogliby się komunikować i wypracowywać wspólne stanowisko na podstawie dokumentów przedstawionych im przez dłużnika i w porozumieniu z dłużnikiem. Takie rozwiązania zwiększyłyby szanse na wspólne wypracowanie konstruktywnych rozwiązań, przygotowanie propozycji układowych, które będą zaspokajały interesy wszystkich zainteresowanych podmiotów, a w konsekwencji zakończenie postępowania w sposób korzystny dla przyszłych relacji pomiędzy dłużnikiem i wierzycielami.

Hipoteza badawcza nr 7a: Rozwiązaniu konfliktu sprzyja regulacja, zgodnie z którą czas trwania pozasądowego etapu postępowania, który jednocześnie¹⁰ jest czasem, w którym wierzyciele nie mogą prowadzić egzekucji przeciwko dłużnikowi ani postawić go w stan upadłości jest stosunkowo krótki.

Hipoteza ta została udowodniona w toku prowadzonych badań. Zgodnie z art. 211 ust. 2 p.r. dzień układowy przypada nie wcześniej niż trzy miesiące i nie później niż dzień przed dniem złożenia wniosku o zatwierdzenie układu. Zgodnie z art. 226g jeżeli w terminie czterech miesięcy od dnia dokonania obwieszczenia dłużnik nie złoży do sądu wniosku o zatwierdzenie układu, skutki obwieszczenia wygasają z mocy prawa. Czas trwania postępowania wynosi więc 3 miesiące. Czas trwania ochrony przez egzekucją i przed wypowiedaniem umów wynosi 4 miesiące. Oczywiście, ta rozbieżność powinna zostać pilnie wyeliminowana przez ustawodawcę. Niezależnie jednak od powyższego jest to czas stosunkowo krótki, który można zaakceptować jako potrzebny celem wypracowania porozumienia z wierzycielami.

Hipoteza badawcza nr 8a: Sprawności postępowania nie sprzyja fakt, że postępowanie sądowe stanowiące formalny element postępowania jest wszczynane zawsze, a więc również wówczas gdy układ został zgodnie przyjęty przez dłużnika i wszystkich wierzycieli albo kiedy co prawda część wierzycieli głosowała przeciwko układowi ale jednocześnie wierzyciele ci nie wnoszą o rozpoznanie układu przez sąd.

¹⁰ W przypadku dokonania przez dłużnika obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego.

Hipoteza badawcza nr 6b: Szanse na rozwiązanie konfliktu zwiększy wyeliminowanie etapu sądowego postępowania jako etapu obligatoryjnego w każdej sprawie.

Badania potwierdziły prawidłowość wskazanych wyżej hipotez. Obecnie, w każdym przypadku, nawet gdyby układ został przyjęty większością 100% wszystkich wierzycieli uprawnionych do głosowania konieczne jest poddanie układu pod osąd sądu. Układ będzie obowiązywał dopiero po zatwierdzeniu układu przez sąd. Tymczasem, zgodnie z Dyrektywą o restrukturyzacji zapobiegawczej zatwierdzanie układu przez sąd w każdym przypadku nie jest konieczne. Brak konieczności zatwierdzania przez sąd układu przyjętego przez odpowiednią większość wierzycieli występuje np. w prawie greckim. Jak się wskazuje w literaturze, jest to istotna wartość tego postępowania, gdyż pozwala na ograniczenie jego kosztów poprzez wyeliminowanie konieczności ponoszenia opłat sądowych oraz zachęca do podejmowania inicjatywy na bardzo wczesnym etapie trudności finansowych¹¹.

Przyjęcie rozwiązania zwalniającego układ z konieczności zatwierdzania przez sąd wymaga określenia wymaganych większości w stosunku do wszystkich wierzycieli uprawnionych do głosowania oraz zaprojektowania procedury, w ramach której wierzyciele mogliby wnioskować o poddanie układu pod osąd sądu. Z uwagi na to, że takie rozwiązanie powinno, z uwzględnieniem odpowiednich odrębności, zostać zaimplementowane do każdego postępowania restrukturyzacyjnego w ramach postulatów *de lege ferenda* zagadnienie to zostało pominięte.

Hipoteza badawcze nr 9a: Rozwiązaniu konfliktu nie sprzyja fakt, że sądowy etap postępowania o zatwierdzenie układu nie przebiega sprawnie i szybko;

Hipoteza badawcza nr 7b: Szanse na rozwiązanie konfliktu zwiększy usprawnienie sądowego etapu postępowania w sprawach, w których etap ten będzie obligatoryjny poprzez maksymalne ograniczenie wymagań formalnych wniosku o zatwierdzenie układu, wyeliminowanie dysfunkcji związanych ze składaniem wniosku i sprawozdania nadzorcy układu za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, przyznanie wnioskom o zatwierdzenie układu pierwszeństwa rozpoznania oraz usprawnienie organizacji sądownictwa restrukturyzacyjnego.

Przeprowadzone badania pozwoliły na akceptację zaprezentowanych wyżej hipotez. Ogólny wniosek z badanych akt jest taki, że postępowanie sądowe trwa zdecydowanie zbyt długo. Średni czas trwania całego postępowania wyniósł bowiem 147 dni (mediana – 114 dni).

¹¹ A. Metallinos, V. Portokallis, S. Potamitis, A. Rokas, The new Greek Insolvency Framework, European Insolvency and Restructuring Journal, 2021-10

Co prawda, dla pełnej oceny wyników badań ma niewątpliwie istotne znaczenie fakt, że badaniu zostały poddane pierwsze sprawy prowadzone w systemie Krajowego Rejestru Zadłużonych, a więc sprawy prowadzone w okresie kiedy system teleinformatyczny obsługujący postępowanie restrukturyzacyjne działał bardzo słabo i niebywale utrudniał sprawne prowadzenie postępowania. Jednak przyczynami długotrwałego prowadzenia postępowania nie są wyłącznie problemy techniczne z systemem teleinformatycznym. Widać bowiem znaczną dysproporcję w tempie procedowania pomiędzy poszczególnymi sądami (od średniego czasu 38 dni w Płocku do 210 dni w Gdańsku). Ta dysproporcja wymaga dalszych, pogłębionych badań na strukturę organizacyjną oraz sposobem funkcjonowania wydziałów do spraw restrukturyzacyjnych i upadłościowych, w tym w szczególności zarządzania wydziałem i referatem, kultury organizacji pracy oraz równomiernością obciążenia pracą orzeczników.

Należy jednak bardzo dobitnie podkreślić, że w wyniku dodatkowych analiz danych statystycznych za latach 2021 i 2023 przedstawionych przez Ministerstwo Sprawiedliwości odnotowano fakt widocznego przyspieszenia rozpoznawania wniosków o zatwierdzenie układu, zwłaszcza prawie siedmiokrotny wzrost w roku 2023 procenta spraw rozpoznawanych w okresie do 3 miesięcy. Ustalenie dokładnych przyczyn tak istotnej poprawy sprawności postępowania sądowego wymaga dalszych, pogłębionych badań, w tym badań odnoszących się do ewentualnego zwiększenia liczby orzeczników, asystentów oraz pracowników w okresie od 2021r. do 2023r., a także wpływu uruchomienia i rozwoju systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (KRZ) na zwiększenie sprawności i poprawę efektywności postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych.

W pracy postawiono tezę, że skrócenie czasu trwania sądowego etapu postępowania o zatwierdzenie układu ma pozytywny wpływ na skuteczność restrukturyzacji oraz stopień zaspokojenia wierzycieli, co wyraża się chociażby w tym, że do zaspokajania wierzycieli na podstawie układu dochodzi wcześniej¹². Dążenie do skrócenia czasu trwania postępowania o zatwierdzenie układu wymaga również przeprowadzenia zmian strukturalnych sądownictwa restrukturyzacyjno-upadłościowego. Zidentyfikowano, że obecna struktura sądownictwa upadłościowego powoduje, że:

- a) sprawy restrukturyzacyjne i upadłościowe przedsiębiorców, które mają zasadnicze znaczenie dla gospodarki i dla stosunków społecznych rozpatrywane

¹² Jak słusznie zauważył prawodawca unijny skrócenie długości postępowań restrukturyzacyjnych skutkowałoby wyższymi stopami odzysku dla wierzycieli, ponieważ w miarę upływu czasu dłużnik lub przedsiębiorstwo dłużnika zwykle tylko dalej traci na wartości (pkt 16 Preambuły Dyrektywy o restrukturyzacji zapobiegawczej).

są przez sądy rejonowe – umiejscowione na najniższym szczeblu polskiego sądownictwa;

- b) sprawy restrukturyzacyjne i upadłościowe przedsiębiorców rozpatrywane są przez sędziów posiadających najmniejsze doświadczenie w orzekaniu – asesorów i sędziów sądów rejonowych;
- c) w konsekwencji z uwagi na naturalny ruch kadrowy, w sądach do spraw restrukturyzacyjnych i upadłościowych dochodzi relatywnie do częstej zmiany obsady sędziowskiej, a to powoduje, że proces specjalistycznego szkolenia sędziów upadłościowych jest nieefektywny¹³.

Projektowane zmiany struktury sądownictwa nie powinny ograniczać się jedynie do propozycji w zakresie zmiany właściwości rzeczowej. W ramach badań zauważono bowiem, że zmiany, które przyniosły ponad dwa lata pandemii oraz postępująca informatyzacja wymiaru sprawiedliwości pozwalają na nowe spojrzenie na kwestię właściwości miejscowej. Założono, że sprawy wywołane wnioskami składanymi w postępowaniu o zatwierdzenie układu, a więc sprawy gospodarcze mogą być procedowanych z wykorzystaniem posiedzeń zdalnych. W takim przypadku, uznano, że skoro posiedzenie może się odbyć zdalnie, traci na znaczeniu konieczność utrzymywania sądów „blisko obywatela”. Rezygnacja z umiejscowienia siedzib sądów w określonych miejscowościach (przynajmniej w odniesieniu do określonej kategorii spraw) pozwoliłaby również na osiągnięcie dodatkowych korzyści w postaci ułatwienia obywatelom dostępu do sądu poprzez wyeliminowanie konieczności poszukiwania sądu właściwego miejscowo oraz likwidacji sporów dotyczących właściwości miejscowej. Dodatkowo, zauważono, że wdrożone do tej pory rozwiązania informatyczne pozwalają na utworzenie (w określonych kategoriach spraw) jednego sądu (w pewnym sensie na wzór sądu prowadzącego elektroniczne postępowanie upominawcze), do którego będą wnoszone wszystkie sprawy określonego rodzaju, bez podziału na właściwość miejscową. Takie rozwiązanie pozwoli na zapewnienie równomiernego obciążenia sędziów pracą, wyeliminowanie sporów dotyczących właściwości miejscowej oraz efektywne zarządzanie kadrami.”.

¹³ Opinia Rady Legislacyjnej z 24 kwietnia 2020 r. na temat proponowanych przez Radę Legislacyjną zmian w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, <https://www.gov.pl/web/radalegislacyjna/opinia-z-24-kwietnia-2020-r-na-temat-proponowanych-przez-rade-legislacyjna-zmian-w-przepisach-kodeksu-postepowania-cywilnego>.

W konsekwencji, na wzór rozwiązań holenderskich, które polegają na wyodrębnieniu sędziów, którzy zajmują się wyłącznie postępowaniami WHOA¹⁴ zaproponowano utworzenie odrębnego, jednego wydziału do spraw o zatwierdzenie układu. Sprawy o zatwierdzenie układu to około 92% wszystkich postępowań restrukturyzacyjnych. W skali roku jest to około 2500 spraw (w 2023r. wpłynęło do sądów 2687 wniosków zarejestrowanych w repertorium GRz), nie licząc spraw o zmianę, uchylenie lub stwierdzenie wykonania układu. Z całą pewnością wyodrębnienie tych spraw do osobnej jednostki organizacyjnej odciążałoby sądownictwo restrukturyzacyjne w pozostałym zakresie i zwiększyło efektywność i sprawność tego postępowania.

Hipoteza badawcza nr 10a: Atrakcyjność postępowania o zatwierdzenie układu jako sposobu rozwiązania konfliktu przejawia się m.in. w tym, że jest to postępowanie relatywnie tanie dla dłużnika i wierzycieli.

Przeprowadzone badania pozwoliły na potwierdzenie prawdziwości powyższej hipotezy. Koszty postępowania o zatwierdzenie układu ponosi dłużnik. Na koszty te składa się wynagrodzenie nadzorca układu, które, poza postępowaniem prowadzonym przez mikroprzedsiębiorcę, jest swobodnie ustalane w umowie między dłużnikiem, a doradcą restrukturyzacyjnym, koszty komunikacji z wierzycielami, ewentualne koszty negocjatora lub mediatora zatrudnionego przez dłużnika, ewentualne koszty wynajęcia pomieszczenia, w którym odbędzie się zgromadzenie wierzycieli oraz opłata sądowego od wniosku, w wysokości 1000zł¹⁵. Wierzyciele nie ponoszą żadnych opłat w związku z udziałem w postępowaniu.

Jednocześnie przeprowadzone badania nie pozwoliły na akceptację **hipotezy badawczej nr 6a**, zgodnie z którą w postępowaniu o zatwierdzenie układu poczucie bezpieczeństwa wierzycieli zostaje zaburzone z uwagi na to, że zakres środków chroniących dłużnika przed egzekucją oraz wypowiedzeniem umów, jak również innymi działaniami ze strony wierzycieli nie jest adekwatny do środków ochrony wierzycieli.

Zgodnie z art. 226d p.r. od dnia dokonania obwieszczenia, o którym mowa w art. 226a ust. 1 p.r., do dnia prawomocnego umorzenia postępowania w przedmiocie rozpoznania

¹⁴ G-J Boon, R. Vriesendorp, H. Koster, The Netherlands, , [w:] J. M.G.J. Boon, H. Koster & R.D. Vriesendorp, Implementation of the EU Preventive Restructuring Directive, Volume I, Business and Law Research Network Series No 1, Den Haag: Eleven, 2023., s. 1236, przypis 586; Kamerstukken II 2018/19, 35 249, nr. 3 (Explanatory memorandum to the WHOA), p. 20

¹⁵ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1144 z późn. zm.).

wniosku o zatwierdzenie układu albo zakończenia postępowania o zatwierdzenie układu nadzorca układu wykonuje uprawnienia nadzorcy sądowego. Przepisy art. 36 ust. 2 i 3, art. 37 ust. 1 oraz art. 39 ust. 1 p.r. stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 42-50 oraz art. 224 p.r. nie stosuje się. Jednocześnie, zgodnie z art. 226e p.r. w okresie wskazanym w art. 226d p.r. przepisy art. 256 p.r. i art. 312 p.r. stosuje się odpowiednio. Oznacza to ograniczenie dłużnika w zarządzie majątkiem i jednocześnie przyznanie dłużnikowi ochrony przed wypowiedzaniem umów oraz przed egzekucją. W literaturze słusznie się wskazuje, że cytowane wyżej przepisy realizują model zakładający, że udzielenie przez przepisy prawa ochrony przedsiębiorstwa dłużnika, a co za tym idzie – częściowe i czasowe pozbawienie pewnych praw wierzycieli, musi wiązać się z ograniczeniem prawa dłużnika w zakresie zarządu jego majątkiem. Taki model równoważy pozycję prawną dłużnika i wierzycieli oraz wprowadza niezbędną symetrię¹⁶.

Podsumowując, można wskazać, że postępowanie hybrydowe, którego przedmiotem jest zawarcie układu w ramach procedury prywatnej i przedstawienie, w określonych sytuacjach, tego układu pod osąd sądu powinno realizować główne korzyści zarówno postępowań nieformalnych jak i formalnych, a więc:

- 1) powinno być wystarczająco elastyczne przez co należy rozumieć swobodę dłużnika w kształtowaniu form i sposobów negocjacji z wierzycielami z uwzględnieniem również tego kiedy do wiadomości wierzycieli zostanie podana informacja o prowadzeniu postępowania. W konsekwencji, w zależności od decyzji dłużnika postępowanie to powinno móc przebiegać w pewnej fazie w sposób niejawni;
- 2) negocjacje z wierzycielami powinny odbywać się na bazie odpowiednio przygotowanych i obiektywnie zweryfikowanych oraz udostępnionych wierzycielom informacji na temat sytuacji ekonomicznej dłużnika. Należy przy tym podkreślić, że to udostępnienie powinno nastąpić w takim czasie, aby wierzyciele mogli się z tym zapoznać i na tej podstawie mogli podjąć racjonalną decyzję w przedmiocie głosowania nad układem. Dla skuteczności postępowania istotne jest stworzenie warunków sprzyjających negocjacjom prowadzonym w dobrej wierze zarówno przez dłużnika jak i wierzycieli;
- 3) zakres stosowanych środków chroniących dłużnika przed egzekucją oraz wypowiedzeniem umów, jak również innymi działaniami ze strony wierzycieli powinien być adekwatny do środków ochrony wierzycieli. Wierzyciele nie mogą w

¹⁶ P. Filipiak [w:] Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz, wyd. III, red. A. Hrycaj, LEX/el. 2023, art. 226(d).

żadnym wypadku odnosić wrażenia, że w toku postępowania dłużnik jest uprzywilejowany i jest chroniony w sposób znacznie szerszy niż wierzyciele. Poczucie, że ochrona dłużnika jest zbyt duża nie sprzyja bowiem pozytywnemu podejściu do negocjacji;

- 4) dłużnik i wierzyciele powinni mieć możliwość skorzystania z pomocy wyspecjalizowanego organu postępowania, wyznaczonego przez sąd¹⁷ lub wybranego przez dłużnika samodzielnie albo z udziałem wierzycieli. Do zadań pozasądowego organu postępowania powinna należeć pomoc w zakresie przygotowania i wdrożenia planu restrukturyzacyjnego, opracowania propozycji restrukturyzacji i przeprowadzenia głosowania. Niezwykle istotne jest, aby podmioty, które będą pełniły funkcję organów postępowania miały odpowiednie przygotowanie merytoryczne i wysokie kwalifikacje etyczne;
- 5) dłużnik i wierzyciele powinni mieć możliwość skorzystania z mocy profesjonalnego mediatora, którego zadaniem byłoby wsparcie stron w negocjacjach w celu osiągnięcia możliwie najlepszego efektu;
- 6) wierzyciele na każdym etapie postępowania przedsądowego (od momentu ujawnienia faktu prowadzenia tego postępowania) powinni mieć pełny dostęp do akt postępowania oraz do informacji na temat sytuacji dłużnika;
- 7) wierzyciele powinni mieć możliwość weryfikacji i krytycznej oceny plany restrukturyzacyjnego przedstawionego przez dłużnika, a dłużnik powinien mieć możliwość odniesienia się do stanowisk wierzycieli;
- 8) czas trwania postępowania, który jednocześnie jest czasem, w którym wierzyciele nie mogą prowadzić egzekucji przeciwko dłużnikowi ani postawić go w stan upadłości powinien być stosunkowo krótki;
- 9) nie w każdej sytuacji układ powinien wymagać zatwierdzenia przez sąd. W przypadku jednomyślnego przyjęcia układu lub przyjęcia układu istotną większością głosów nie powinno być konieczności poddawania układu pod osąd sądu;
- 10) na skutek sprzeciwu wierzycieli głosujących przeciwko układowi treść układu powinna podlegać ocenie sądu pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami, w szczególności w kontekście równego traktowania wierzycieli;
- 11) układ może również podlegać zatwierdzeniu w innych przypadkach, które ustawodawca

¹⁷ Stosowane w powyższym wykazie korzyści pojęcie „sąd” lub „organ sądowy” oznacza również organ administracji, który zgodnie z właściwym prawem jest powołany do prowadzenia lub nadzorowania postępowania restrukturyzacyjnego.

uzna za wymagające ingerencji ze strony organu sądowego;

12) postępowanie sądowe stanowiące formalny element postępowania powinno być wszczynane jedynie w razie potrzeby i powinno przebiegać sprawnie i szybko.

Przeprowadzone rozważania pozwoliły na uznanie, że obecnie postępowanie o zatwierdzenie układu realizuje założenia wskazane wyżej w pkt 1 (dłużnik może prowadzić postępowanie z obwieszczeniem o ustaleniu dnia układowego albo bez obwieszczenia); pkt 3 (wierzyciele mogą wnieść o uchylenie skutków obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego); pkt 8 (postępowanie o zatwierdzenie układu trwa 3 miesiące od dnia układowego) oraz pkt 10 (układ przyjęty przez wierzycieli podlega badaniu przez sądu). Spełnienie przez postępowanie o zatwierdzenie układu pozostałych modelowych założeń wymaga interwencji ustawodawcy.

Oznacza to, że obecnie postępowanie o zatwierdzenie układu nie prowadzi do uzdrowienia relacji pomiędzy dłużnikiem i jego wierzycielami i nie sprzyja budowaniu zaufania w kontaktach gospodarczych oraz w relacjach z państwem i społeczeństwem. Jednocześnie jednak jest to potencjalnie najbardziej optymalne postępowanie, w którym, po wprowadzeniu określonych modyfikacji, może być w pełni realizowany cel postępowania restrukturyzacyjnego w postaci uzdrowienia relacji pomiędzy dłużnikiem, a jego wierzycielami.

2. Postulaty de lege ferenda

Jak wyżej wskazano przeprowadzone badania pozwoliły na zidentyfikowanie szeregu dysfunkcji postępowania o zatwierdzenie układu, które powinny zostać usunięte przez ustawodawcę. W dalszych rozważaniach zostaną przedstawione propozycje wybranych zmian legislacyjnych, których przyjęcie pozwoli na usprawnienie postępowania o zatwierdzenie układu i uczynienie z niego realnego narzędzia rozwiązania konfliktu wynikającego z niewypłacalności lub zagrożenia niewypłacalnością dłużnika.

1. Dodanie ust. 4 w art. 18 ust. 4

W celu jednoznacznego przesądzenia czy w postępowaniu o zatwierdzenie układu dopuszczalne jest dokonywanie czynności, na które w pozostałych postępowaniach konieczna jest zgoda rady wierzycieli albo sędziego-komisarza proponuje się dodanie ust. 4 w art. 18 w brzmieniu:

„4. Jeżeli do wykonania określonej czynności właściwy jest sędzia-komisarz, a czynność ta ma być wykonana przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego lub po dniu

zakończenia postępowania albo uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania, lub w postępowaniu, w którym nie został ustanowiony sędzia-komisarz, właściwy do jej wykonania jest wyznaczony sędzia. Zdanie pierwsze stosuje się również do czynności sędziego-komisarza dokonywanych na podstawie art. 139 ust. 2.”

Proponowana regulacja jest zgodna z regulacją zaproponowaną w projekcie UC1. Jednocześnie proponuje się wzmocnić pozycję wierzycieli w ten sposób, że w przypadku złożenia wniosku o wyrażenie zgody na określoną czynność, np. na wypowiedzenie umowy albo dokonanie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu albo wniosku o uchylenie zajęć dokonanych w postępowaniu egzekucyjnym sędzia wyznaczony z urzędu będzie ustanawiał koordynatora wierzycieli zgodnie z projektowanym art. 211c.

2. Dodanie art. 25a w brzmieniu:

W celu usprawnienia negocjacji między dłużnikiem a wierzycielami oraz w celu zapewnienia realnych instrumentów rozwiązania problemu wynikającego z niewypłacalności albo zagrożenia niewypłacalnością dłużnika należy poprzeć zmianę zaproponowaną w projekcie UC1 poprzez dodanie art. 25a w brzmieniu:

„Art. 25a. 1. Nadzorca i zarządca udzielają pomocy dłużnikowi i wierzycielom w prowadzonych przez nich negocjacjach w przedmiocie zawarcia układu.

2. Nadzorca i zarządca, za zgodą dłużnika, mogą przybrać mediatora do pomocy w negocjacjach, o których mowa w ust. 1. Umowę z mediatorem zawiera nadzorca lub zarządca.”;

3. Zmiana art. 189 ust. 2 p.r. oraz uchylenie ust. 3 i 4 w art.211 p.r.

Zgodnie z art. 189 ust. 2 p.r. w postępowaniu o zatwierdzenie układu uznaje się, że skutki otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego powstają z dniem układowym, o którym mowa w art. 211. Z uwagi na to, że regulacja art. 189 ust. 2 p.r. nie zawsze jest rozumiana całkowicie zgodnie z jej znaczeniem i że pojawiają się poglądy, które negują zaistnienie określonych skutków otwarcia postępowania z dniem układowym można rozważyć wyraźne wskazanie w treści art. 189 ust 2 p.r., że w postępowaniu o zatwierdzenie układu dniem otwarcia postępowania jest dzień układowy. Takie rozwiązanie rozstrzygałoby też jednoznacznie kwestię momentu, według którego należy badać istnienie przesłanek procesowych, np. jurysdykcji krajowej. Można więc zaproponować następujące brzmienie art. 189 ust. 2:

„2. W postępowaniu o zatwierdzenie układu dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego jest dzień układowy, o którym mowa w art. 211.”.

Jednocześnie, jako wprowadzającą pewną konfuzję należy wyeliminować regulację ust. 3 i

4 art. 211, która jest całkowicie zbędna w świetle regulacji art. 189 ust. 2.

Dodatkowo warto rozważyć ograniczenie skutków dnia układowego w ten sposób, że skutek w postaci zakazu ogłoszenia upadłości powinien powstawać, podobnie jak zakaz egzekucji, dopiero z momentem obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego, Wymagałoby to odpowiedniej zmiany art. 9a p.u.

4. Dodanie ust. w art. 210 p.r.

W celu wyeliminowania wątpliwości dotyczących rozwiązania umowy z nadzorcą układu należy zaproponować wyraźne uregulowanie w ustawie skutków rozwiązania lub wygaśnięcia umowy o sprawowanie nadzoru nad przebiegiem postępowania, regulując konieczność obwieszczenia o tym, że umowa została rozwiązana lub wygasła, obowiązek zawarcia umowy z kolejnym nadzorcą układu w określonym terminie pod rygorem umorzenia postępowania o zatwierdzenie układu z mocy prawa oraz obowiązek obwieszczenia w KRZ o zawarciu umowy z nowym nadzorcą układu. Z uwagi na powyższe proponuje się dodanie w art. 210 ust. 3 w brzmieniu:

„3. Nadzorca układu niezwłocznie obwieszcza o rozwiązaniu lub wygaśnięciu umowy, o której mowa w ust. 1, podając w obwieszczeniu datę rozwiązania lub wygaśnięcia umowy.

4. W terminie tygodnia od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy dłużnik zawiera umowę z innym nadzorcą układu, który niezwłocznie obwieszcza o zawarciu umowy.”.

5. Zmiana art. 211 ust. 2 p.r.

Z uwagi na istniejącą rozbieżność pomiędzy czasem trwania postępowania o zatwierdzenie układu (3 miesiące), a skutkami obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego (4 miesiące) oraz błędną praktykę dokonywania ustalenia dnia układowego „na przyszłość” tj. po dacie obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego należy poprzeć zmianę zaproponowaną w projekcie UC1, zgodnie z którą w art. 211 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Dzień układowy przypada nie wcześniej niż cztery miesiące i nie później niż dzień przed dniem złożenia wniosku o zatwierdzenie układu.”,

a ponadto po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. W przypadku dokonania obwieszczenia na podstawie art. 226a dzień układowy przypada ponadto nie później niż dzień obwieszczenia.”.

6. Zmiana art. 211a ust. 1 p.r.

W celu wyeliminowania niepewności i potencjalnego antydatowania dnia układowego

należy poprzeć zaproponowaną w projekcie UC1 zmianę art. 211a ust. 1 poprzez nadanie mu brzmienia: „1. Z dniem ustalenia dnia układowego nadzorca układu zakłada i prowadzi akta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe.”;

7. Dodanie art. 211b

Z uwagi na konieczność zagwarantowania wierzycielom pełnego dostępu do informacji o sytuacji dłużnika należy, z pewnymi zmianami, poprzeć zmianę zaprojektowaną w projekcie UC1 polegającą na dodaniu art. 211b w brzmieniu:

„Art. 211b. 1. W terminie co najmniej trzydziestu dni przed rozpoczęciem zbierania głosów wierzycieli lub przed zwołaniem zgromadzenia wierzycieli w celu głosowania nad układem nadzorca układu zawiadamia dłużnika i wierzycieli o sporządzeniu:

- 1) spis wierzytelności;
- 2) spis wierzytelności spornych;
- 3) plan restrukturyzacyjny;
- 4) test zaspokojenia, o którym mowa w art. 10a ust. 1;
- 5) opinię o możliwości wykonania układu zgodnie z propozycjami układowymi złożonymi przez podmioty, o których mowa w art. 155;
- 6) test prywatnego wierzyciela lub test prywatnego inwestora, o którym mowa w art. 140 ust. 1.

2. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 zawiera kod umożliwiający wierzycielowi uzyskanie dostępu do akt postępowania za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe.

3. Uczestnicy postępowania mogą złożyć zastrzeżenia co do dokumentów, o których mowa w ust. 1, w terminie dwóch tygodni od dnia ich sporządzenia. Nadzorca układu może w terminie dwóch tygodni uwzględnić zastrzeżenia i poprawić dokumenty, co do których złożono zastrzeżenia, lub złożyć oświadczenie o braku uwzględnienia zastrzeżeń wraz z uzasadnieniem. Wniesienie zastrzeżeń nie wpływa na termin rozpoczęcia procedury głosowania lub na termin zwołania zgromadzenia wierzycieli.”;

Istotnym elementem zaproponowanej regulacji jest to, że nadzorca układu będzie zobowiązany do indywidualnego zawiadomienia każdego wierzyciela o złożeniu do akt wskazanych wyżej dokumentów. Zaproponowano również rozwiązanie, zgodnie z którym takie zawiadomienie powinno posiadać kod QR. Po zeskanowaniu tego kodu wierzycieli powinien mieć dostęp do funkcjonalności, która poprzez wybranie przycisku „Nadaj dostęp do akt” pozwalałaby wierzycielowi na uzyskanie dostępu do akt. Pozwoli to na realne zagwarantowanie

wierzycielom dostępu do akt sprawy i zapoznanie się z dokumentami przygotowanymi przez nadzorcę układu.

8. Dodanie art. 211c-211g

W celu zrównoważenia praw wierzycieli i dłużnika oraz zwiększenia wzajemnego zaufania proponuje się dodanie art. 211c w brzmieniu:

„211c.1. Na wniosek wierzyciela, dłużnika lub nadzorcy układu sąd może powołać koordynatora wierzycieli.

2. W przypadku gdy sędzia wyznaczony rozpoznaje wniosek, o którym mowa w art. 18 ust. 4 z urzędu powołuje koordynatora wierzycieli.

3. Koordynatorem wierzycieli może być wierzyciel lub osoba fizyczna, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych i licencję doradcy restrukturyzacyjnego wydawaną na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1007), zwanej dalej "ustawą o licencji doradcy restrukturyzacyjnego", oraz ma konto doradcy restrukturyzacyjnego w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe, albo spółka handlowa, której wspólnicy ponoszący odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem albo członkowie zarządu reprezentujący spółkę posiadają taką licencję oraz która ma konto doradcy restrukturyzacyjnego w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe.

4. Wierzyciel może nie przyjąć obowiązków koordynatora wierzycieli.

5. Do koordynatora wierzycieli przepisy art. 24 ust. 2, 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

211d 1. Na wniosek wierzyciela, dłużnika lub nadzorcy układu sąd może odwołać koordynatora wierzycieli, który nie pełni należycie obowiązków, i powołać innego. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

2. Sąd odwołuje koordynatora wierzycieli na jego wniosek.

3. Odwołany prawomocnie koordynator wierzycieli nie może zostać ponownie powołany.

211e 1. Koordynator wierzycieli udziela pomocy nadzorcy układu, kontroluje jego czynności, wyraża stanowisko w przedmiocie wyrażenia przez sędziego wyznaczonego zgody na czynności dłużnika, które mogą być dokonane tylko za zezwoleniem sędziego-wyznaczonego, oraz wyraża opinię w innych sprawach, jeżeli zażąda tego wierzyciel, dłużnik lub nadzorca układu. Przy wykonywaniu obowiązków koordynator wierzycieli kieruje się interesem ogółu wierzycieli.

2. Koordynator wierzycieli może żądać od dłużnika lub nadzorcy układu wyjaśnień oraz badać księgi i dokumenty przedsiębiorstwa dłużnika w zakresie, w jakim nie narusza to tajemnicy przedsiębiorstwa. W pozostałym zakresie i w przypadku wątpliwości sędzia wyznaczony określa zakres uprawnień koordynatora wierzycieli do badania ksiąg i dokumentów przedsiębiorstwa dłużnika.

3. Koordynator wierzycieli może zwołać zgromadzenie wierzycieli, w szczególności w celu dyskusji nad propozycjami układowymi oraz planem restrukturyzacyjnym.

211f. Koordynator wierzycieli ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonywania obowiązków.

211 g. 1. Koordynatorowi wierzycieli przysługuje prawo do wynagrodzenia w wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

2. W przypadku umorzenia postępowania o zatwierdzenie układu z mocy prawa koordynatorowi wierzycieli przysługuje wynagrodzenie w wysokości połowy przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego

3. Wynagrodzenie koordynatorowi wierzycieli wypłaca dłużnik na podstawie rachunku wystawionego przez nadzorcę sądowego w terminie 14 dni od dnia ukończenia postępowania o zatwierdzenie układu lub umorzenia postępowania z mocy prawa.

4. Wynagrodzenie koordynatora wierzycieli obowiązującego do rozliczenia podatku od towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług.

9. Zmiana art. 215 oraz 218 ust. 2 p.r.

Zmiana art. 211 ust. 2 p.r. polegająca na zastąpieniu terminu trzech miesięcy terminem czteromiesięcznym wywołuje również konieczność zmiany dalszych przepisów. W konsekwencji, art. 215 powinien otrzymać brzmienie:

„Art. 215. Głos wierzyciela zachowuje ważność, o ile wniosek dłużnika o zatwierdzenie układu wpłynął do sądu przed upływem czterech miesięcy od dnia oddania głosu.”.

Art. 218 ust. 2 p.r. powinien otrzymać brzmienie:

„2. Głosy wierzycieli oddane nie wcześniej niż cztery miesiące przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania układowego lub sanacyjnego zachowują ważność w głosowaniu na zgromadzeniu wierzycieli w otwartym postępowaniu układowym lub sanacyjnym, jeżeli zostały złożone do akt wraz z wnioskiem o otwarcie postępowania, niezależnie od daty, w jakiej

odbędzie się zgromadzenie, o ile propozycje układowe w postępowaniu układowym lub sanacyjnym są nie mniej korzystne dla wierzycieli niż przedłożone im w postępowaniu o zatwierdzenie układu. Wierzyciela zawiadamianego o zgromadzeniu wierzycieli w celu głosowania nad układem informuje się, że w aktach znajduje się oddany przez niego głos, który będzie uznany za ważny, jeżeli nie złoży odmiennego oświadczenia.”;

10. Dodanie art. 218a

Z uwagi na zidentyfikowane dysfunkcje w zakresie ustalenia końcowego momentu postępowania konieczne jest jednoznaczne uregulowanie tej kwestii w ustawie. Wobec tego proponuje się dodanie art. 218a w brzmieniu częściowo zgodnym z projektem UC1:

„Art. 218a. 1. Postępowanie o zatwierdzenie układu umarza się z mocy prawa z dniem złożenia przez dłużnika nadzorcy układu oświadczenia o rezygnacji z dalszego prowadzenia postępowania. Oświadczenie to może być złożone do momentu złożenia do sądu wniosku o zatwierdzenie układu.

2. Postępowanie o zatwierdzenie układu umarza się z mocy prawa, jeżeli w terminie 4 miesięcy od dnia układowego nie wpłynie do sądu wniosek o zatwierdzenie układu.

3. Postępowanie o zatwierdzenie układu umowa się z mocy prawa również wówczas jeżeli w terminie wskazanym w art. 210 ust. 4 nie zostanie zamieszczone obwieszczenie o zawarciu umowy z innym nadzorcą układu.

4. Nadzorca układu obwieszcza o umorzeniu postępowania o zatwierdzenie układu z mocy prawa.

5. W przypadku złożenia do sądu wniosku o zatwierdzenie układu, postępowanie o zatwierdzenie układu zostaje zakończone z dniem uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu albo o odmowie zatwierdzenia układu.

6. W przypadku złożenia do sądu wniosku o zatwierdzenie układu, postępowanie o zatwierdzenie układu zostaje zakończone również z dniem prawomocnego zwrotu tego wniosku oraz prawomocnego odrzucenia lub oddalenia tego wniosku albo prawomocnego umorzenia postępowania w przedmiocie rozpoznania tego wniosku jeżeli nastąpiło to po upływie 4 miesięcy od dnia układowego.

7. O zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego sąd obwieszcza.”.

11. Zmiana art. 219 p.r.

Przeprowadzone badania pozwoliły na wykazanie, że wymogi formalne wniosku są zbyt rygorystyczne, nieekonomiczne oraz w istotnej części zbędne. Wobec tego proponuje się nadanie nowego brzmienia art. 219:

„219.1 Wniosek o zatwierdzenie układu powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko dłużnika albo jego nazwę oraz numer PESEL albo numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku ich braku - inne dane umożliwiające jego jednoznaczną identyfikację, firmę, pod którą działa dłużnik, a ponadto w przypadku spółki osobowej - imiona i nazwiska albo nazwę, numery PESEL albo numery w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku ich braku - inne dane umożliwiające jednoznaczną identyfikację oraz miejsce zamieszkania albo siedzibę wspólników odpowiadających za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem;
- 2) NIP, jeżeli dłużnik ma taki numer;
- 3) propozycje układowe;
- 4) wynik głosowania ze wskazaniem liczby wierzycieli i sumy wierzytelności uprawnionych do głosowania, liczby wierzycieli i sumy wierzytelności, co do których oddano ważny głos, oraz liczby wierzycieli i sumy wierzytelności przypadających wierzycielom głosującym za układem, a jeżeli propozycje układowe przewidują podział wierzycieli na grupy - również liczby wierzycieli i sumy wierzytelności poszczególnych grup oraz liczby wierzycieli i sumy wierzytelności przypadających wierzycielom głosującym za układem w każdej grupie.
3. Przez inne dane umożliwiające jednoznaczną identyfikację, o których mowa w ust. 1 pkt 1, rozumie się dane, o których mowa w art. 86 ust. 6.

12. Zmiana art. 220 p.r.

Przeprowadzone badania pozwoliły również na ustalenie, że wymogi formalne dotyczące sprawozdania nadzorcy układu są zbyt rozbudowane i zdecydowanie nadmiarowe. Wobec tego proponuje się nadanie następującego brzmienia art. 220 p.r.

„Art. 220. 1.Sprawozdanie nadzorcy układu zawiera:

- 1) stwierdzenie przyjęcia układu;
- 2) ocenę zgodności z prawem przebiegu samodzielnego zbierania głosów wraz ze wskazaniem innych okoliczności, które mogą mieć wpływ na zatwierdzenie układu;
- 3) w przypadku gdy głosowanie nad układem odbyło się w trybie samodzielnego zbierania głosów: wykaz wierzycieli uprawnionych do głosowania, wykaz wierzycieli, których nadzorca układu uznał za nieuprawnionych do głosowania z podaniem przyczyny

wyłaczenia od udziału w głosowaniu, informację czy wszystkim wierzycielom doręczono kartę do głosowania, informację o tym w jaki sposób każdy z wierzycieli oddał głos ze wskazaniem czy i dlaczego zdaniem nadzorcy układu oddany głos jest ważny, informację w jaki sposób głosowali uprawnieni do głosowania wierzyciele, którzy oddali ważny głos, informację czy w głosowaniu osiągnięto kworum, informację o wynikach głosowania;

- 4) w przypadku gdy głosowanie nad układem odbyło się na zgromadzeniu wierzycieli: informację o tym kiedy zamieszczono obwieszczenie o zgromadzeniu wierzycieli, informację o dacie zgromadzenia, informację o trybie zgromadzenia, wykaz wierzycieli uprawnionych do głosowania, wykaz wierzycieli, których nadzorca układu uznał za nieuprawnionych do głosowania z podaniem przyczyny wyłączenia od udziału w głosowaniu, informację czy wszystkim wierzycielom doręczono zawiadomienie o terminie zgromadzenia wierzycieli, spis obecności na zgromadzeniu wierzycieli, zwięzłego opis przebiegu zgromadzenia wierzycieli, informację o tym w jaki sposób każdy z wierzycieli oddał głos ze wskazaniem czy i dlaczego zdaniem nadzorcy układu oddany głos jest ważny, informację w jaki sposób głosowali uprawnieni do głosowania wierzyciele, którzy oddali ważny głos, informację czy w głosowaniu osiągnięto kworum, informację o wynikach głosowania;
- 5) ocenę możliwości wykonania układu;
- 6) aktualny wykaz majątku dłużnika z szacunkową wyceną jego składników;
- 7) bilans sporządzony przez dłużnika dla celów postępowania o zatwierdzenie układu, na dzień przypadający w okresie trzydziestu dni przed dniem złożenia wniosku;
- 8) listę zabezpieczeń dokonanych przez wierzycieli na majątku dłużnika wraz z datami ich ustanowienia.

2.Przepisu art. 220 ust. 1 pkt 3 i 4 nie stosuje się, jeżeli głosowanie zostało przeprowadzone z wykorzystaniem dedykowanej funkcjonalności systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe.

13. Uchylenie ust. 3 w art. 222

Przeprowadzone badania zidentyfikowały problem z właściwym rozumieniem obecnej regulacji art. 222 ust. 3 p.r. w szczególności w kontekście relacji z art. 7 ust 3 p.r. Regulację

art. 222 ust.3 p.r. uznano za nadmiarową. Wobec tego w ramach postulatów de lege ferenda postuluje się usunięcia art. 222 ust. 3 p.r.

14. Dodanie ust. 4 w art. 226a

W celu zwiększenia transparentności postępowań oraz ułatwienia wierzycielom śledzenia przebiegu postępowania i monitorowania czynności nadzorcy układu oraz dłużnika proponuje się dodanie w art. 226a ust. 4 w brzmieniu:

„4. Nadzorca układu zawiadamia wierzycieli umieszczonych w spisie wierzytelności oraz spisie wierzytelności spornych o dokonaniu obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego. Zawiadomienie zawiera kod umożliwiający wierzycielowi uzyskanie dostępu do akt postępowania za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe.”.

Zaimplementowanie przedstawionych wyżej propozycji zmian regulacji dotyczących postępowania o zatwierdzenie układu może być istotnym czynnikiem zwiększającym atrakcyjność tego postępowania dla wierzycieli i wzmacniającym ich pozycję w relacjach z dłużnikiem. W szczególności, temu celowi służy instytucja koordynatora wierzycieli oraz nałożenie na nadzorcę układu obowiązku przedkładania niezbędnych dokumentów wierzycielom w określonym terminie przed głosowaniem. Proponowane zmiany powinny przyczynić się do budowania wzajemnego zaufania pomiędzy uczestnikami postępowania, a przez to sprzyjać polubownemu i zgodnemu z interesem wszystkich stron rozwiązaniu konfliktu wynikającego z niewypłacalności lub zagrożenia niewypłacalnością dłużnika.